

Warszawa, dnia 14 maja 2008 r.

RPO-586787-VII-716/08/MK

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPŁ.	2008 -05- 14
ZAL	NR 1145662

Informacja

o czynnościach przeprowadzonych z upoważnienia

Rzecznika Praw Obywatelskich w Izbie Wyrzeźwień w Warszawie

1. Wprowadzenie

W celu zbadania stanu poszanowania praw osób przebywających w Izbie Wyrzeźwień w Warszawie, w dniu 14 kwietnia br. o godz. 6.00 do placówki tej udali się pracownicy Zespołu Prawa Karnego Wykonawczego w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich, Małgorzata Kiryluk i Janina de Michelis.

W toku wizyty dokonano następujących czynności:

- obejrzano pomieszczenia Izby,
- przeprowadzono rozmowy z dyrektorem Izby, mgr. inż. Wiesławem Chmielińskim, jego zastępcą ds. leczenia lek. med. Władysławem Wójcikiem oraz personelem Izby,
- zapoznano się z prowadzoną w Izbie dokumentacją,
- przeprowadzono w cztery osoby, według kwestionariusza, rozmowy z siedemnastoma osobami, zwalnianymi z Izby.

2. Ogólna charakterystyka Izby

Izba usytuowana jest w centrum miasta, jej umiejscowienie nie powoduje jednakże kolizji z otoczeniem. Na potrzeby Izby wykorzystuje się część piętrowego budynku, w którym siedzibę ma również całodobowy oddział terapii uzależnienia od alkoholu z oddziałem detoksykacyjnym.

Do Izby trafiają osoby z terenu miasta stołecznego Warszawy oraz ościennych miast i gmin, które podpisały umowy z Izbą o świadczenie tego rodzaju usług (m.in. Grodzisk Maz., Legionowo, Ożarów Maz., Pułtusk). W 2007 r. przyjęto do Izby ponad 34,5 tys. osób, dziennie przebywa tu średnio ok. 100 osób. Organem nadzorującym działalność Izby jest Biuro Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Urzędu m. st. Warszawy.

Placówka dysponuje 140 miejscami. Pomieszczenia, w których odbywają się przyjęcia pacjentów do Izby oraz zwalnianie z Izby znajdują się na parterze, natomiast sale dla pacjentów usytuowane są na pierwszym piętrze. Pacjenci przywożeni są tam windą.

W Izbie nie wyznaczono sal przeznaczonych dla kobiet i małoletnich, są one wyodrębniane w miarę potrzeb. Urządzono natomiast, odrębnie dla mężczyzn, kobiet i małoletnich, sale przeznaczone dla osób, których zachowanie stwarza poważne zagrożenie dla ich zdrowia lub życia, albo też zdrowia i życia innych osób przebywających w Izbie. Pomieszczenia te wyposażone są w łóżka z pasami, służącymi do czasowego unieruchomienia pacjenta. Każdorazowo zapięcie w pasy odbywa się w obecności lekarza.

Wyodrębnione zostały również sale, w których umieszcza się osoby zaniebane pod względem higienicznym. Po zwolnieniu pacjentów pomieszczenia te są odkażane za pomocą lamp bakteriobójczych. Odrębna sala wyznaczona jest dla osób znajdujących się w ciężkim stanie. Jest to pomieszczenie usytuowane blisko pokoi personelu medycznego.

Cały pobyt pacjenta w Izbie jest rejestrowany za pomocą kamer. Kamery zainstalowane są w pomieszczeniach, w których odbywa się przyjęcie pacjenta do Izby, w windzie, którą przewożony jest na piętro, w salach i na korytarzu, w pomieszczeniach, w których odbywa się zwalnianie pacjentów. Obraz z kamer przekazywany jest do pomieszczenia kierownika zmiany i opiekunów zmiany. Nagrania przechowywane są przez okres około trzech miesięcy. Jeżeli pacjent już przy zwolnieniu składa skargę dotyczącą pobytu w Izbie, istnieje możliwość natychmiastowego odtworzenia mu zarejestrowanego przebiegu jego pobytu.

Opieka nad przebywającymi w placówce osobami zorganizowana jest w systemie dwuzmianowym. W skład każdej zmiany wchodzi kierownik zmiany, czterech depozytariuszy (dwóch obsługujących przyjęcia do Izby, dwóch przy zwalnianiu z Izby), ośmiu opiekunów, lekarz i pielęgniarka. Wśród opiekunów zawsze znajduje się jedna kobieta, co zapewnia wykonywanie czynności higieniczno-sanitarnych wobec umieszczonych w Izbie kobiet przez osobę tej samej płci. Personel Izby liczy łącznie 105 osób.

Jak ustalono, pracownicy Izby są przeszkoleni z zasad udzielania pierwszej pomocy, zaś kierownicy zmian z zakresu stosowania środków przymusu.

Dyżur lekarski w Izbie pełniony jest całodobowo. Ambulatorium Izby jest w pełni wyposażone w potrzebny sprzęt i leki. Przy przyjęciu do Izby każdemu pacjentowi wykonuje się badanie na zawartość alkoholu w organizmie za pomocą alkometru, bądź - w przypadku osób, które nie są w stanie dmuchać w alkometr - aparatu, który mierzy poziom alkoholu we krwi na podstawie analizy oddechu. Drugi alkometr znajduje się na piętrze – są nim badani pacjenci przed zwolnieniem z Izby.

3. Warunki bytowe pacjentów

Dla osób w stanie nietrzeźwości przeznaczone są 24 sale. Mają one różną pojemność, najczęściej są to pokoje sześciuosobowe. Ich wyposażenie stanowią łóżka z materacami pokrytymi tworzywem nieprzepuszczającym wody i łatwo zmywalnym. Na materace zakłada się jednorazowe prześcieradła z fizeliny. W każdej sali znajduje się sedes, oddzielony ścianką od reszty sali. Ściany kąca sanitarnego wyłożone są glazurą, przyciski do splukiwania toalety ukryte są w ścianie. Kaloryfery w salach zabezpieczone są siatką. W drzwiach sal znajdują się wizjery, przez które można obserwować wewnątrz. Stan sal, sprzętów oraz toalet był bardzo dobry.

Salę wyposażone są w instalację przyzywową oraz monitoring. Z uzyskanych informacji wynika, że dwóch opiekunów zmiany systematycznie kontroluje stan osób umieszczonych. Kilka razy w ciągu doby sale kontrolowane są przez kierownika zmiany i lekarza. Informacje o dokonywaniu kontroli nie są odnotowywane w dokumentacji Izby, ponieważ działania personelu rejestrują kamery. Zapisy kamery są przeglądane przez pracowników komórki kontroli wewnętrznej, którzy oceniają prawidłowość postępowania personelu. Kontrola wewnętrzna zapoznaje się również z dokumentacją pacjentów.

W trakcie pobytu w Izbie osoby umieszczone otrzymują do picia wodę i kawę. Pojemniki z napojami znajdują się na korytarzu.

Odpłatność za pobyt w Izbie wynosi 250 zł. Jeżeli osoba umieszczona w Izbie posiada przy sobie pieniądze, dokonuje się potrącenia należnej za pobyt kwoty, pozostawiając jednakże kwotę niezbędną na powrót do miejsca zamieszkania i posiłek. Z uzyskanych informacji wynika, że nie praktykuje się ustanawiania zastawu na posiadanych przez osoby umieszczone w Izbie cennych przedmiotach.

4. Przyjmowanie i zwalnianie z Izby. Działalność profilaktyczna.

Każdemu pacjentowi przyjmowanemu do Izby zakłada się na rękę opaskę, na której zapisane są jego dane osobowe. Otrzymuje on ubranie zastępcze, pościel i koc. Jego odzież pakowana jest do worka depozytowego. Osoby w złym stanie higienicznym, u których stwierdzono np. wszy, otrzymują koszule, czepki, kapcie i pościel z fizeliny, jednorazowego użytku. Koce dezynfekowane są po każdym użyciu.

Rzeczy cenne, które pacjent posiada przy sobie, są rejestrowane, pakowane do worka depozytowego i plombowane. Depozyty wartościowe przechowuje się w kasie pancerniej w dyspozytorni. Przyjęcie depozytu rejestrowane jest przez dwie kamery, podobnie jak jego odbiór.

Pacjenci, którzy wymagają umycia, są przewożeni na wózku do łaźni. W łaźni znajdują się trzy stanowiska prysznicowe z ciepłą wodą. Stosowane są ręczniki jednorazowe. Stan łaźni jest dobry, pomieszczenie wyłożone jest glazurą, w dniu wizytacji było w nim czysto.

Po stwierdzeniu na podstawie badania alkomatem, że pacjent kwalifikuje się już do zwolnienia z Izby, jest on doprowadzany do szatni, w której zostawia odzież zastępczą i przebiera się we własne ubranie. Jeżeli jego odzież nie nadaje się do dalszego użytku, Izba zapewnia mu inną. Pomieszczenie szatni jest tylko jedno - korzystają z niego głównie mężczyźni, kobiety zaś najczęściej przebierają się w sali.

Jak wynika z uzyskanych informacji, pacjenci przed zwolnieniem z Izby mają możliwość umycia się i wzięcia kąpieli. Przeznaczona do tego celu łazienka znajduje się na piętrze, przy salach, w których przebywają pacjenci.

Osoby zwalniane doprowadzane są do poczekalni, w której oczekują na przeprowadzenie procedury zwolnienia i odbiór depozytu. W pomieszczeniu tym wywieszony jest komunikat informujący o możliwości złożenia zażalenia do sądu na doprowadzenie i zatrzymanie w izbie wytrzeźwień. Z niektórymi zwalnianymi osobami przeprowadza rozmowę psycholog. Ma ona na celu rozpoznanie ewentualnego uzależnienia od alkoholu u pacjenta i zmotywowanie go do podjęcia leczenia.

W ramach działalności profilaktycznej w Izbie od dnia 10 grudnia 2007 r. funkcjonuje dział pomocy psychologicznej. Współpracuje on z dzielnicowymi komisjami ds. rozwiązywania problemów alkoholowych, organizuje grupowe zajęcia terapeutyczne dla osób uzależnionych, jak też dla ich rodzin - głównie z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

5. Dokumentowanie pobytu pacjentów

Wizytujący zapoznali się z prowadzoną w Izbie dokumentacją. Dla każdej osoby umieszczonej w Izbie zakłada się kartę pobytu, w której odnotowywane są informacje odnośnie podejmowanych wobec niej czynności. Dane osobowe pacjentów przyjętych do Izby, godzina przyjęcia i zwolnienia odnotowywane są w książce ewidencji doprowadzonych. W księdze raportów lekarskich odnotowuje się informacje o stosowaniu środków przymusu bezpośredniego i innych wydarzeniach nadzwyczajnych. Przebieg stosowania środków przymusu nie jest szczegółowo dokumentowany na piśmie, rolę dokumentacyjną spełniają zapisy z monitoringu.

W dokumentacji Izby dotyczącej osób doprowadzonych nie stwierdzono nieprawidłowości, przypadków nieuzasadnionego umieszczenia lub przekroczenia przewidzianego przepisami czasu umieszczenia.

Wizytujący zapoznali się z kartami pobytu w Izbie osób przebywających w Izbie w dniach 6 i 13 kwietnia br. W dokumentacji tej stwierdzono uchybienia polegające na nieodnotowywaniu przez lekarza godziny przeprowadzenia badania lekarskiego (np. karta pobytu nr: 8087, 8081, 8080, 8079, 8078). W kilku przypadkach stwierdzono brak w dokumentacji wyniku badania alkomatem przed opuszczeniem Izby przez pacjenta (np. karta pobytu nr 8086, 8085, 8133).

Na podstawie analizy zapisów dotyczących przyczyn zatrzymania i doprowadzenia do Izby osób w stanie nietrzeźwości nasuwa się spostrzeżenie, iż funkcjonariusze Policji i Straży Miejskiej w większości przypadków nie biorą pod uwagę możliwości odwiezienia takiej osoby do miejsca zamieszkania. Tylko w nielicznych przypadkach w dokumentacji znajdują się zapisy, iż próbowano skontaktować się z rodziną, lecz próba ta nie powiodła się, lub że rodzina nie zgodziła się na przyjęcie nietrzeźwego. Na pominięcie przez funkcjonariuszy wskazanej drogi postępowania uwagę zwracali również pracownicy Izby oraz sami pacjenci.

6. Dane z przeprowadzonych rozmów

Podczas wizytacji pracowników Biura Rzecznika w Izbie przebywało ponad stu pacjentów. Cały czas realizowane były zarówno ich przyjęcia, jak i zwolnienia. Z siedemnastoma zwalnianymi osobami przeprowadzono rozmowy według kwestionariusza, w grupie tej były cztery kobiety.

Pięciu spośród rozmówców przebywało w Izbie po raz pierwszy. Cztery osoby były zatrzymywane w Izbie więcej niż 10 razy, w tym jedna 22 razy. Przyczyną zatrzymania w siedmiu przypadkach był udział w awanturze

domowej, osiem osób znaleziono, gdy leżały w miejscu publicznym (na przystanku autobusowym, na chodniku, na trawniku, na torowisku kolejowym), dwie osoby powodowały zagrożenie w ruchu – wchodziły pod jadące pojazdy. Sześć osób było zdania, że słusznie umieszczono je w Izbie, większość (11 osób) twierdziła jednak, że można było podjąć inne działania, np. odwieźć do domu, bądź w ogóle kwestionowała zasadność interwencji.

Dziesięć spośród ankietowanych osób zostało zatrzymanych i dowiezionych do Izby przez Policję, sześć osób przez Straż Miejską, jedna osoba nie pamiętała okoliczności zatrzymania i transportowania. Trzy osoby miały zastrzeżenia do postępowania policjantów podczas zatrzymania i transportowania: w jednym przypadku zdaniem osoby ankietowanej policjanci niegrzecznie się do niej odnosili, jedna z osób zarzuciła, że bez uzasadnienia stosowano wobec niej kajdanki na ręce podczas przewożenia, jedna osoba podała, że długo trwało dowożenie do Izby, ponieważ policjanci wykonywali w międzyczasie jeszcze inne zlecone zadania.

Trzy spośród objętych badaniem osób odmówiły badania stężenia alkoholu w organizmie za pomocą alkomatu. W tych przypadkach upojenie alkoholowe stwierdzane było na podstawie zewnętrznych objawów, zachowania, woni alkoholu z ust. Pozostali pacjenci byli badani alkomatem przez lekarza w Izbie lub przez policjantów po doprowadzeniu do komisariatu.

Wszystkie ankietowane osoby były badane przez lekarza przy przyjęciu do Izby. Z wypowiedzi pacjentów wynikało, że wszyscy otrzymali pościel, jedna osoba twierdziła, że nie otrzymała koszuli. Żadna z osób nie była myta przy przyjęciu do izby, nie korzystała też z możliwości umycia się przed opuszczeniem Izby. Jedna z ankietowanych kobiet stwierdziła, że chętnie wzięłaby prysznic, ale nie powiedziano jej, że ma taką możliwość.

Żadna z ankietowanych osób nie miała zastrzeżeń co do traktowania przez personel podczas pobytu w Izbie. Według rozmówców pracownicy bez zwłoki reagowali na stukanie w drzwi, nie zgłoszono zastrzeżeń co do możliwości otrzymania napoju. Wobec żadnego z rozmówców nie stosowano środków przymusu.

W salach znajdują się sedesy, toteż pacjenci mieli zapewnioną możliwość załatwienia potrzeb fizjologicznych. Dwie osoby podały, że w kącie sanitarnym nie było papieru toaletowego.

Żaden z rozmówców nie zgłosił zastrzeżeń co do prawidłowości postępowania z depozytem.

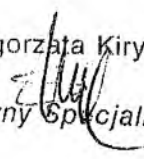
7. Uwagi ogólne i wnioski

Z ustaleń poczynionych przez pracowników Biura Rzecznika Praw Obywatelskich wynika, że Izba Wytrzeźwień m. st. Warszawy właściwie realizuje zadania nałożone rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 4 lutego 2004 r. w sprawie trybu doprowadzania, przyjmowania i zwalniania osób w stanie nietrzeźwości oraz organizacji izb wytrzeźwień i placówek utworzonych lub wskazanych przez jednostkę samorządu terytorialnego (Dz. U Nr 20, poz. 192 z późniejszą zmianą). Stwierdzone warunki bytowe oraz wnioski wypływające z rozmów przeprowadzonych z osobami osadzonymi w Izbie pozwalają na stwierdzenie, iż w Izbie Wytrzeźwień m. st. Warszawy nie dochodzi do tortur, czy też innych form okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania. Pracownicy Izby traktują osadzone tam osoby z poszanowaniem godności ludzkiej oraz zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa.

Stan techniczny pomieszczeń Izby, jej wyposażenie oraz wyposażenie ambulatorium jest na bardzo dobrym poziomie. Wprowadzenie nowych rozwiązań technicznych (monitoring) i organizacyjnych (komórka kontroli) ma zasadniczy wpływ na kwestię zapewnienia przestrzegania praw osób umieszczonych w Izbie. Zastosowanie kamer, które rejestrują cały przebieg pobytu pacjenta w Izbie, pozwala na kontrolowanie zarówno zachowania pacjentów jak i prawidłowości wywiązywania się ze swoich obowiązków przez personel Izby. Zapisy monitoringu oraz dokumentacja z pobytu pacjenta w Izbie przeglądane są przez pracowników komórki kontroli, co umożliwia wychwycenie ewentualnych nieprawidłowości i szybkie reagowanie w celu ich wyeliminowania w przyszłości.

Usunięcia wymagają wskazane wcześniej uchybienia w zakresie prowadzenia dokumentacji pacjentów. Należy dopilnować wyposażenia kąpoków sanitarnych w papier toaletowy oraz informować osoby zwalniane z Izby o możliwości umycia się, bądź skorzystania z kąpieli.

mgr Janina de Michelis
Główny specjalista

Małgorzata Kiryluk
Główny specjalista